

Vladimir Kovačič

Tarče

V trinajstem stoletju je v Sorico prišlo osem ljudi. Našli so popolnoma zaraslo pokrajino. Prišli so sami brez družin. Na »Gosarjevemu biglnu« so šli na lipo, da poskusijo veter, če bo rodovitno ali ne. Veter jim je ugajal. Lipo so posekali, obžagali in z njo napravili mizo. Stari ljudje so menda to mizo še videli. Nato so začeli obdelovati zemljo. Šele kasneje so šli po svoje družine...

Prišli so iz Innichena, oziroma njegove okolice (Pustertala). O pravilnosti te trditve nas posebno prepričuje neka stara navada, ki se je v Sorici ohranila do polpreteklega časa. Na vsaka tri leta je šla namreč deputacija v Innichen, da je darovala tamkajšnji cerkvi veliko svečo, poleg tega pa še denarni znesek za mašo, ki naj velja kot prošnja, da obvaruje Bog njihovo zemljo pred gosenicami. To darilo so zvali »Käfergeld«. Zanj so dobili posebno potrdilo, ki so ga skrbno hranili...

Tako so prišleki iz Innichena postavili pod Ratitovcem visoko v breg najvišje ležeče zaselke na Slovenskem, med katerimi so danes nekateri opuščeni. Tudi vas Zabrdno na višini skoraj tisoč dvesto metrov zaspil in se zbuja v odsotnosti človeškega glasu in diha...

Z vseh strani neba in časa prežijo name, in ko jim razkrinkam vsa sanjska zavetišča, okrog moje duše zarožlja kolobar skrivnostne ve-rige in odpade. Takrat se navadno nenadoma povsem zdani, v sobo vstopi sonce in mi spodnese spanec. Tedaj bi bilo brez dvoma jalovo početje omahniti nazaj v črnkast kanal teme, prepuščajoč se spečim strelcem neukrotljive sle. Neskončno majhen košček sonca mi v trenutku scvre do dna nikoli dokončnega spoznanja vse sanje spanca in me usmeri na temelje vsakdana, kamor najprej zaključujejo jutranji ptiči z zanemarjenega vrta, potem pa se orkestracija glasov kaj kmalu razbohota in razprši do nerazpoznavnosti, dokler se seveda ne odpoveš sprenevedanju raznolike, na vso moč kričave zunanje kaotičnosti in se posvetiš ustvarjanju dneva, medtem ko si že zaprl okno, ki si ga bil odprl zaradi prezračevanja in s tem mimogrede spustil v jutranje bivanje svežino, ki si jo posrkal z nastezaj odprtimi pljuči hkrati z

zmedeno procesijo obilja glasov. Uvertura je zdaj že mimo, jutranja zarja je že povsem in scela odvrгла škrlatno tančico, napovedujočo skorajšnje poslabšanje vremena. Zunanji sovražnik, preoblečen v morebitne vremenske motnje, pa je z zaprtjem okna že pozabljen, vsa nevarnost avanture se preseli v intimo notranjosti. Občutek za celovitost jutra, ki ga blagohotno in vdano sprejemem kljub katastrofalnemu realnemu stanju, je sprva jasen, potem pa kopni kot zadnje spomladanske zaplate snega. V prvi plan prihajajo detajli iz težko spominjajočega se obrobja in za uspešno nadaljevanje dneva je bistvena ustrezna taktika medsebojnega zunanjega in notranjega prilagajanja, ki niha v razporejenosti svetlob in senc. Z vdihom sprejemem besede, ki jih z izdihom razporedim drugam. In pravilno dihanje je prvi bistveni princip ustvarjanja. V njem se sestavijo podobe vidnega in nevidnega, slišnega in neslišnega, znanega in neznanega ter poskušajo opravičiti pomembnost nastanka. In četudi je pomembnost neznatna, ni zato še nič zgubljenega. Zgubljenost je na drugi strani tega tkanja, tukajšnja pot ni nikoli pregrajena, vsak kos poti je možno z močjo daru, volje in erudicije tlakovati s pomenljivimi skrivnostmi in ji vtisniti pomen, četudi onstran klasične uhojenosti vojne in miru od večnosti do tod z ognjem in mečem. Ni mi do tega, da bi se hladil v senci kakšne vojne in miru, rajši se pogrejem ob kakšni Aladinovi svetilki. Preblizu smo resnični vojni, da bi še sam drezal vanjo. To ni osje ali sršenje gnezdo, ki ga bezaje s palico sklataš in ti pade na glavo, da te spričo popikanega, zabuhlega obraza tri dni in tri noči ne more nihče prepoznati, temveč je skupno krvočno gnezdo ljudi in volkodlakov, ki zaradi nerazumevanja različnih govoric eksplodira in se kriki posameznih besed potapljuje v morje krvi, tisti maloštevilni slovenski pa lahko zginejo za vedno. Jaz ne morem reševati ljudi pred grozečo vojno, jaz lahko rešim le nekaj besed in jih iztrgam pozabi.

Danes zlepa ne srečaš kolovrata, tu pa tam ga je videti na kakšni sliki, resničnega v kakšni starinarnici, da pa kdo prede nanj, je še večja redkost in je praznik, če se ponudi očem, še zlasti tako mladim, kot so zazdaj moje. Ampak zdajle sem preskočil dobršen del dneva, v katerega jutru je ponovoletni mrzaz že popuščal in odhajal drugam v goste ponujat svojo neznosnost. Ostanimo za hip še v jutru, takoj po zapiranju oken, v pričakovanju prijatelja lovca, ki me je povabil na lov na srnjaka in čigar povabilo sem sprejel, ampak ne zaradi lova niti ne zaradi nadaljevanja zgodbe Stolpič, kot je ironično dejal lovec in dodal, da vsak dan prinese kakšno novo zgodbo, temveč zaradi pokrajine, v katero se bova podala in ki mi je na moč pri srcu in nima nikakršne zveze z ono v Stolpiču, ki je še zmeraj ne poznam, medtem ko je ta pod strminami Ratitovca s svojimi visokimi, opustelimi vasicami Zgornje Danje, Zabrdno, Torka nadvse domača, četudi se v nebo šilijo vrhovi s čudnimi imeni in od drugod: Altemaver,

Kremant, Žbajnek in nekoliko vstran Erbelc in Tonderškofel, nad katerimi se pretaka in meša svetloba različnih svetov.

Zdaj zdaj bo prišel in se prikazal v zeleni lovski uniformi in upam, da se bom pravočasno pripravil, kajti poznam ga, kako godrnjajoče mrmra izpod skoraj bi rekel avstroogrskih brkov in me karajoče tipa z očmi, če nisem nared, če se moram še za kakšen najkrajši čas pomuditi med svojimi pisarijami in jih v nečloveški naglici urediti, četudi me delo niti najmanj ne preganja, saj vem, da ga lahko že jutri dokončam, ko bo še zmeraj pravočasno. Čakam in čakam in vse je podrejeno čakanju na lovca, ki bo veselo požvižgal spod brkov in si naravnal puško, če mu bo za las zlezla vstran. Vse podrobnosti v zvezi z njim poznam in niti glede malenkosti se ne morem motiti. O lovcu sem ničkolikokrat razmišljal, o lovu na srnjaka nikdar, in tudi zdaj ni to tisto, kar bi bilo v središču mojega zanimanja, čeprav po drugi strani ne morem reči, da je povsem nepomembno.

Komaj pospravim zajtrk, napolnim nahrbtnik z jedačo in pijačo, že pozvoni na vratih in nič drugega mi ne preostane, kot da odprem vrata, ga pozdravim in cmoknem na puhteča lička, ko pa mi je vendarle prijatelj, četudi lovec, ki ubija nič hudega sluteče živali, nad katerimi bi se kakšen Jure Detela razjokal, mojega lovca prijatelja pa vrgel čez prag. Sam ga več kot potrpežljivo prenašam, moja razglabljanja o lovu so mlačna in neprepričljiva, ko pa ne morem niti tega definirati, kaj sploh pomeni lov. In tudi on me prenaša in se ničkolikokrat nasmehne zaradi moje prevelike pisateljske vneme, po njegovem pisateljske navlake, ki se mu zdi kaj malo primerna in konkretna za kruto realno vsakdanjost, kjer smo vsi skupaj borci za najosnovnejše potrebe, četudi mu nedvoumno povem, da mi ni do boja. Seveda, da mi povsem ne verjame, zaveda se, da sem tudi sam poln trikov, iz katerih izhajamo vsi po vrsti, če hočemo ali pa tudi ne. Usoda nam je namenila takšno bivanje, ki ga je tod vse polno naokrog, in s tem se je treba sprijazniti in tudi to je nemara eden od pomembnih razlogov, zaradi katerega mu bom zdajle delal družino, ko se bova zapeljala v zimske, komaj tu pa tam zasnežene nedri Ratitovca, s katerega se nudi eden najlepših razgledov na prvovrstno razkošje domače grude, če smo seveda v okviru narave in nočemo svojih ambicij razširiti drugam... vtem že pograbim nahrbtnik, saj se zavedam, da sva pozna in da ne bo rane ure nihče več zares pomaknil nazaj, v sanje, ko se vse po vrsti zdi drugačno in je težko poiskati vezi, ki nas spletajo z njimi, osvajalkami nesmrtnih svetov, ki se od časa do časa razkrijejo tudi v tistih malo belih svetov, ki se od časa do časa razkrijejo tudi v tistih malo belih svetov, ki se od časa do časa razkrijejo tudi v tistih malo belih svetov, ki se od časa do časa razkrijejo tudi v tistih malo belih svetov prav v zimskih dneh, ko je nad njimi modrina neba podobna temni modrini morja in je tam okoli vsak korak zgodba zase, din-don zvona iz zvonika prtovške cerkvice, din-don z orlovsko močjo in orlovskim letom in ki se altemavrskim bogovom v brk smeji v podalj-

šanem trajanju odmeva, ki sanjski svet razpolovi, ne meneč se za fizikalna pravila. Fizike ni, lovčev strel ne ubija več živali, ampak ko zadene v živo ali mrtvo, premikajočo se ali stoječo tarčo, ustvari novo misel. Lovec se mi nasmehne, medtem ko že zaprem vrata in je to nekakšen most med prejšnjo zgodbo (ključ med zaklepanjem neslišno škrtne v vratih) in novo, ki je zdaj še ni uzreti.

Lovec poskočno vžge motor svoje stare kripe, da za njo ostaja smrdljiva, nevidna, s plini prepojena zračna planjava, legajoča na načeti asfalt ceste, po kateri drsiva iz mesta, ostajajočega za nama in manjšajočega se kot na kakšni udomačeni dlani. Proti Selški dolini blazno drviva, lovska strast je zataktnjena za njegov zeleni lovski klobuk, poskakajoč mu na glavi, da je komaj mogoče opaziti mile vasice na tej poti razpletajočega se potovanja, vasice, ki pomalem še dremuckajo iz jutranje pozabe. Vse gre kot po maslu, in ko iz Železnikov zavijeva na desno v pobočje proti Prtovču, se za nama že odvija rumeno zlati klobčič sonca in vsa narava rase in se dviga kvišku kot neskončna gotska katedrala, nad katero se plete ubrana harmonija nebeških orgel. Nobene sunkovitosti, hitenje je samo po sebi uravnovešeno, prilaga se telesu in duši, poskakovaje na nekoliko trdih in nemara že preperelih vzmetnicah pod nama, ki se ne meniva za povsem določeno in izpisano ikonografijo, tako dostopno in naravno, temveč se že prestavlja v notranjost, ki pa bo šele prišla, se naselila v priče in izpričevalce, v lovce in ustreljene in spredla mrtvaški prt.

Zgoraj ob prtovski cerkvi je konec vožnje, sonce naju že toplo obliže z rumenim žarkom iz zimskih pravljič prav nič kačje sikajočega jezika, barve oživijo in dokončno obarvajo dan, tako lovsko naravnan v območju lovčevega pogleda, v mojem pa niti najmanj, ko se pretegujem in v otrplih udih oživljam potopljeno kri, ki mi zapolje po žilah med drgetanjem zvona, ki prav zdajle zaniha v zvoniku. Bim-bam je tako močan, da se zaleze tudi v notranjost čela, v notranje hodnike izvenzemeljskega stvarstva, osvetljene za lestenci basjeslovnega ognjemeta, brizgajočega na plan vso zapletenost bivanjskih dimenzij, poplesavajočih v hkratnem ritmu poganskih bobnov in piščalk, srednjeveških lutenj in renesančnih viol da gamba, cerkvenih orgel in lovskih rogov, ki nas gonijo iz omame v omamo, iz naslad v ograde, kjer nam visijo kravji zvonci okrog vratov, da nas lahko pastirji pravočasno odvrnejo od smrtonosnih prepadov, nad katerimi se srečujemo med lahkotnimi leti ptic, kljuvajočimi v modrino neba, ki se zdaj v vsem sijaju boči nad nama in dokončno ukrade bim-bam, zvonjenje, ki v nebo tone kot poslednji zvoki z brodolomne ladje.

Med komaj zaznavnim pihljanjem vetra si oprtam nahrbtnik, on pa si, skoraj bi rekel, nerodno devlje puško na ramo, zasmrka v taljenje mraza in se napoti, za njim pa še jaz, med stisnjene, sramežljive hiše, potem pa dobesedno v levo, kamor vetrček diha v

jambore dreves, s katerih kaplja odtajano ivje na palubo, gneteno z najinimi koraki in domišljavimi mislimi med vzpenjanjem v ne-naporni breg prazničnega zmagoslavja, sonce pa od časa do časa z žarki veselo zabliška med skelete dreves, koder se pomikava v zmerno strmino in moram reči, da v dobrem tempu, ki ga narekujejo lovčevi samozavestni, enakomerni koraki, za katerimi ves čas ostajam v enaki razdalji in mi niti na misel ne pride, da bi ga prehitel, kajti če bi ga, bi ga izgubil izpred oči in vprašanje je, če bi ga sploh še kdaj ujel. Njegov hrbet je ves mogočno zelen in to me navdaja z upanjem, četudi se ne bi nič kaj lovskega izpolnilo ob koncu dneva. Upanje je svetla luč, ki brli v noč. Upanje je v premagovanju vojne in miru, je v konstanti mikrozgodovine. In upanje je tudi takrat, ko so lovci doma in so živali pogreznjene v globoko zimsko spanje, ko je roj bleščečih se zvezd na mojih ali v mojih zaprtih očeh.

Za nama so ostali otroški glasovi, ki jih pravzaprav nisva bila zaznala, še lajež psa je obmolnil, ko sva dosegla nepomembno sedlo, na katerem se je lovec očitno zamislil, oziraje se v predivo dreves, ki so se na tem koncu dokaj gosto nadaljevala skoraj v vse smeri, nebo pa je obstalo v nepremičnem pogledu dneva, ki sva ga doslej znosila do tu, kjer počivava ob skladovnici drv kakšnega prtovškega kmeta, ki se še ni pomudil, da bi jih s konji pripeljal do domačije. Sam sem naslonjen ob drva neenakomerne debeline, on pa občepi s puško med kolena in reče, da sta v bližini dobri mesti za ulov srnjaka: eno je malo nižje, da se je treba najprej spustiti in prekoračiti en krak potočka Štajnpoha in se na drugi strani potuhniti v primerno zavetje, iz katerega je moč zanesljivo oprezati za delom struge, v katere bližino se žejna srnjad marsikdaj hodi odžejat z roso; do drugega pravšnjega mesta pa se pride po poti za Torko, potem pa še pred vasjo nekoliko vkreber, kjer je že goličava ratitovških strmali in se zdaj, ko skoraj ni snega, srne prav rade predajajo soncu in čisto prijetno segretemu zraku, ki na tem koncu veje iz tople, že primorske doline in se opoldne opomore in še bolj zašili v klin topline. Med premišljevanjem prižge smotko in vsake toliko časa puhne kolobarček dima, plavajoč v izginotje. Nekaj me prešine, da lovec ne bo imel prevelike sreče z ulovom, zato pa se bo najbrž ponudila meni kakšna drugačna sreča. Ampak kaj vse ne prešine človeka... najbolje je na vse to pozabiti in čakati v neskončnost doživetja in razodetja, da se natoči v nepozaben spomin, v razgret ples najrazličnejših izkušenj, ki nas skušajo in skušajo in skušajo... dokler ni dovolj in je treba omahniti v poslednjo nezavest, v pretakajočo se cev, skozi katero nas vodi drugim življenjem naproti pozvanjanje srebrnega roga, tako bleščečega se, da ni nikoli več spanca niti za hip. Orkan življenja in smrti pomete ves vrtinčasti metež na kup, goreč v najmogočnejši bakli daleč od vojn in pekla, v skušnjavi, ki bo tlela in bo prisotna še čez milijon let, ko ne bo nihče več iskal okostij svojih prednikov,

ko bo vse še zdaleč ne dosegljivo, vendar napisano v novih svetih knjigah, rokopisih legend, razmnoženih na drugih zvezdah brez škrlatne zarje, brez tistega prebujanja, ki zapira samo za določen čas nezavest, dokler se ta znova ne odpre in bruhne iz vulkana kri mrtvih in spermo živih, premešanih v smejanje in jok v poplesavajočem ritmu poganskih bobnov in piščalk, srednjeveških lutenj in renesančnih viol da gamba, cerkvenih orgel in lovskih rogov, ki nas ženejo za pobeglimi, pobesnelimi čredami divjih živali, zatekajočimi se v betlehanski hlevček pred steklo slino človeške norosti.

Ne glede na to, kako se bo odločil, in odločitev vsekakor je v njegovih rokah, sva še zmeraj na sledi njegove poti, vendar že v območju, ko se kaže tudi moja, čeprav za zdaj še neizrazita, ki pa se bo, če ne prej, pa vsaj po končanem lovu zarisala z jasnostjo nomadov, ki po zvezdah z največjo gotovostjo in lahkoto presodijo smer, kamor jih nomadskost, tudi vsakemu od nas bolj ali manj v krvi, napoti v pričakovanje poplačanega truda, ko bodo tudi njihovi velblodi zapustili puščave in oaze golih fatamorgan. Zdaj sva tu, v smeri zaslepljene divjadi. In ni nama pomoči, četudi bi se obrnila in pognala v brezglavi beg. Saj že od rojstva bežimo, razpršeni v krik, tu pod Altemavrom do Tonderškofla pa še bolj kot drugod.

Zdaj je tu skoraj nenavaden mir in iz prihuljenih gozdov ni nikakršnega žvrgolenja zgodb. Lovec še zmeraj čepi na tleh in smotka mu dogoreva ter počasi ugaša, v njegovih očeh pa milina od drugod, iz dokazovanja, da čudeži vendarle so, seveda da so, na vsakem koraku živalsko nagajivega gobčka. Še tista zadnja kretnja vetra je zastala in se zazrla v negibnost dneva, ki je na sledi svojega nedokončanega imena in ki objestno zagriže v počrnelo dlako začetka, začetka zgodbe, ki se nevidno pase na tej jasi, med mano in lovцем in v tej nepregledni obilici čudnih imen, izvirajočih iz drugega časa in iz drugih krajev. Opazujem lovčev mirni obraz, kot izklesan pred urejeno nakopičenostjo drv, pred katerimi pravkar odvrže smotko in jo tepta na presušeni tleh, ki jih ni že dolgo napojila voda z neba. Vse stoji in čaka, da bo spregovorilo iz globine ozadja.

Zmeraj sem radoveden, zdaj pa še bolj, kaj bo, kako se bo lovec odločil. Ali me bo prijateljsko potrepjal po ramenu in ravnodušno ukazal nadaljevati pot ali pa bo vse skupaj veliko bolj nervozno kot doslej, ko nismo zapustili lagodnega in umirjenega teka pripovedovanja in smo komajda napravili kakšen skok vstran, kjer je čutiti zadah iz neprijetnih kanalov. Pripovedovanje je zbrano in natančno in se lahko v takšno natančnost naseli pozaba. Ampak uvodni akord naj kar dobro zazveni čez ratitovška pobočja skorajšnje pomladi — o, da bo le pomlad, o, da bo vse tisto, kar upajo vsakdanje govornice, ki jih je prepolno vsevprek — do najvišjega alikvotnega tona, brez elektronske obdelave, brez pomoči kakršnihkoli umetnih rok. Vse naj bo razgaljena umetnost, brez aktualnih, senzacionalnih

dogodkov, vse naj priteče iz srca zemlje, iz Štajnpoha, ki se mu zdajle že bližava, ko sva vsak zase pavzo dolgo za več kot eno pokajeno smotko imenitno izkoristila brez političnih intrig in brez našopirjenega šovinizma, saj je najin namen očitno povsem drugačen in drugje, iz radikalne človeške ujetosti v tole jaso, ki zmore brez nadaljnega shajati tudi brez radikalnih sprememb. Soobstoj različnih resnic daje možnost, da lahko preživi vsakršna knjiga, soobstoj različnih resnic šele omogoča napisati knjigo. Če tega ni, obstaja samo še beg čez mejo namesto potovanja v temo in svetlobo jaza z lovčevo prisotnostjo, z njegovo puško, ki mu poplesuje na rami, z lovskim klobukom, za katerega je zataknjeno moje pero.

Takole greva oba prizadevno brez zgodbe zgodbi naproti; lovec po diagonali iz druge zgodbe, jaz pa za njim v čisto novih planinskih čevljih Ratitovec; to se zdaj sliši kot kakšna reklama, za kar bom zahteval cvenka, treba se je vendarle obnašati tržno in kaj naj bi navsezadnje bilo narobe, če bi planinski čevlji Ratitovec financirali tole zgodbo ali nemara kar celo zbirko zgodb, saj ni rečeno, da ne bom še kdaj obul izvrstnih gojzarjev Ratitovec, če se bo vse skupaj posrečilo, zakaj pa ne, zakaj se ne bi končno tudi na področju izdajanja knjig nekaj spremenilo? Kaj bi bilo pri tem sploh nenavadno in narobe, če bi se tudi knjiga prodajala kot solata? Saj so tudi v knjigi vitaminčki, seveda pa še druga navlaka, ki se hoče zašopiriti na boljšem trgu pripovedovanja, se umestiti med lovca in mene, ki ga zalezujem, prekleto dobro ga zalezujem, čeprav sva tale hip zapustila uhojeno stezo in se podala (o, končno!) na razbrazdano brezpotje, po katerem lomastiva in lomiva suhljad, predvsem jaz, ki mi je čisto vseeno, ali bo lovec uplenil kakšno srno ali pa tudi ne, po morebitnem neuspelem lovu pa kakšno deklico ali spet ne; njegova intimnost me ne zanima, le toliko, kolikor se mene dotika, mojih globokih interesov, ki so zbrani v tistem peresu, zataknjem za zeleni lovski klobuk in bog ne daj, da bi pisal z zeleno barvo! Zelena barva samo pomirja oči in nič drugega, morda je dobra še za kakšno reklamo, drugače pa imam rajši te smreke, ki skrivajo drugačno zeleno skrivnost. Dovolj o tem.

Tu se že spuščava, kot je predvidel lovec, poln rodovitnega zelenila, tukaj gre navzdol in tukaj je še kakšna krpa že precej umazanega snega, tukaj je lepota gozdnih šumov in milijarda loterijskih listkov, gostota živčne mreže in nasičenost neba, kjer je moč ugledati orla, krožečega nad samotnimi vasmi, zgrabljenimi v molk tuje govorice. Tu je vse ta hip in se lahko kamorkoli odvij, sega od črne barve do beline, sega do tu, kjer preskočiva malenkost Štajnpoha, redke štrene pravzaprav mizernega potočka, ki si komajda zasluži skrivnostno ime, ki se je zadrlo iz doline. Zdaj smo že skoraj tam ali tu, tu ali tam, kjerkoli, kjer bo moč počeniti in v miru čakati na srnjaka ali pa tudi na večje njihovo število, ko bodo graciozno sprva

stegnili glave v posluh, ali ni morebiti v koncentričnih krogih bivajske stiske pritajena kakšna nevarnost, in ker vetra najbrž niti najmanjšega še lep čas ne bo in se bo tudi potoček s svojim šumotom dobrohotno sukljal z gladine v njihova pretanjena ušesa, tako ne bodo zaznali niti najinega dihanja niti sovražnega človeškega ždenja. No, če bo tako, bomo še videli, saj je vsakomur znano, da je na tem svetu prav vse mogoče. Lovec dene kazalec na usta in mi s tem obče znanim opozorilom zaukaže tišino, ki naju bo spremenila v nevidno vsaj za prihajajočo srno, ki se kaj kmalu pokaže z nekim presvetlim zimskim kožuhom, se prikaže z nič kaj strahopetnim bitjem srca in se mi pelje po pogledu čisto do Štajnpoha, ki se prekopicuje kot kakšna igračka proti bolj mrzli dolini, kot pa je tu zgoraj nad morjem prebelih vklenjenih meglic, za njo pa je ves čas še srnjak, ki pa bolj previdno opreza okrog sebe kot njegova družica. Oba skoraj hkrati iz mojega pogleda pomočita gobca v kristale zarošene trave, ki na tem mestu oklepa strugo Štajnpoha. Lovec se zdaj zgane in še zmeraj ga gledam v hrbet, na katerem se mu guba preširoki lovski suknjič. Prisloni puško k rami in pomeri. Meri kar predolgo med predolgim časom zapoznele jutranje paše. Zdaj zdaj bo oglušujoče počilo, si mislim, zdaj zdaj nas bo spreletel mrtvaški srh, ki se bo razletel med razdaljami notranjega spomina, katerih plasti se prekrivajo druga na drugo brez konca in kraja, kot je brezkončno tudi tole mučno čakanje na odrešujoči, čeprav smrtni strel. Kazalec se upogiba na petelinu, kazalec, ki vedno kaže v neko smer, določno ali nedoločno, vendar kaže kot pribito na procesijo mojega prihajajočega praznovanja, čisto mojega, ki ga opazujem in mu prisluškujem še z večjo slastjo kot tej negotovi otrplosti, iz katere prežijo tudi name drugi, nevidni lovci, ki merijo z natančnostjo ostrostrelcev, službujočih s ciljem daljnosežnih prevratov ali pa zaradi kratkočasne narcisoidnosti. Tako merijo v mojo občutljivo tarčo, spleteno iz vladen razuma in srca. In lovec še vedno samo meri, meri v nedogled pripovedi, rojevajoče se iz rojstva in smrti tega najinega trenutnega skrivališča, zibelke in pokopališča. Prst se mu še bolj upogne. Če bo počilo, se bo srnjak razletel. Prav gotovo meri vanj. Ne zaradi mesa, temveč zaradi rogov, saj je vendar lovec, ki da prav gotovo največ na trofeje. Lovec zavzdihne. Prekletó, kako skuša moje potrpljenje, lovec, ki je prišel po diagonali v moje vidno polje. In prav zato mi je prijatelj, tako soroden globini moje duše. Čeprav ne maram lova, kar spet ponavljam. A to je v tem primeru drugotnega pomena.

Sploh ne trenem z očmi, ko napeti trenutki švigajo skozi mene, medtem ko srnjak skoraj zavihti z glavo, se očitno zdrzne in poskoči v tistem trenutku, ko puška počí. In vsekakor ga lovec ni zadel, kajti srnjak beži, prav tako tudi lepa srna. V tistem hipu pa, ko že zbežita

iz dosega mojega pogleda, ko hoče lovec še enkrat pomeriti in ustreliti, a mu puška omahne, na drugi strani Štajnpoča ugledava staro ženo, oblečeno v črno, z gladko počesanimi belimi lasmi, pomikajočo se proti vodi. Skoraj istočasno stopiva iz kritja in ji greva naproti, presenečena spričo njenega miru. Morda je prav vonj po razpadajočem, ki veje od starke, srnji par pognal v odrešujoči beg nizdol proti megli. Starka se počasi, toda nič kaj negotovo pomika po najinih prejšnjih sledih in se dokončno srečamo, ko je samo še Štajnpoč vmes. Sprva se mi zdi, da bo lovec vzrojil, vendar se pravočasno pomiri, ko starka, bolj črna od vseh vdov sveta, sega v culico, iz nje izvleče kruha in soli, nama ponudi v dober tek skozi močno pomanjkljivo zobovje in si, potem ko zahvaljujoče sprejmeva prigrizek v narodnem duhu, spet ohomota skromno culico in naju, seveda če sva se pripravljena odpovedati nadaljnjemu lovu, kar ji iz ust posmehljivo prši kot kakšna sikajoča kačja slina, povabi domov v komaj razumljivem jeziku. Lovec nič ne de, sam pa zmedeno prikimam v upanju, da me v tako kočljivi večnosti trenutka ne bo zapustil, in si mislim, kako nama je doslej starka sledila, odslej pa ji bova, očitno je, da se je tudi lovec tako odločil, midva za petami, dokler ne bova končno vstopila v njen dom, ki je kdo bi za zdaj vedel kje. Med zadnjim grižljajem se mi zatakne, da komaj zajamem sapo, vtem prestopi potok, se preusmeri na levo in v nekaj minutah smo na dobrem kolovozu, ki vodi proti Torki in še naprej proti Zabrdi, kjer kar končno, ko se mu že približujemo, pove, da je doma. Ta kolovoz je skoraj raven in udoben in z njega se ti nudi nadvse sijajen pogled, ki pa se mu zdaj ne moremo posvetiti, saj njen črni zadah meri drugam. Zdaj hodimo vstric in starka je med nama, med mojim zalezujočim vonjem, tipajočim pod njene korake, in njim, opeharjenim lovцем, ki se mu je plen v nekem usodnem, za zgodbo porajajočem hipu izmuznil iz rok. Hodimo z upočasnjenim, umirjenim korakom in trdim, da je hoja navzlic njenemu neprijetnemu zadahu sproščujoča, zanesljivo nas vodi in prepričan sem, da ne za nos, ta edina stalna prebivalka vasi, vdova moža, trohnečega v njenem zadahu in možatem spominu, ki ni še nikoli doslej prispel do te vasi, kot se mi je utrnilo nekje med Torko in Zabrdom, nekje, kjer je izgovorila komaj slišne besede iz črnih ust in iz črnih oblačil, segajočih do tal, do mrtvih semen zimske zemlje, kopajoče se v radodarnem soncu. Za hip je klecnila, zato jo vzameva pod roko, a vseeno naju vodi ona, še bolj energično in od časa do časa šklepetajoče s preostalimi zobmi. Saj je vendar ne moreva v njen dom midva voditi, tujca s perutmi iz dolin. Še nekaj korakov je do vasi, kjer je ena od maloštevilnih hiš njena, v beg pod Žbajnekom v ravni črti z drugimi hišami. Ko z roko odriva vrata, nezanosno škriplje kot po ostrem prahu zmetih kosti. V predprostoru je temačno in turobno. Kiselkast zadah se spreletava kot narobe obrnjeni netopirji, v prividu

mraka se za nekaj časa prikaže trop podganjih glav in za nekaj časa nas ustavijo nevidne, a trdne niti pajčevine. Potem se že odpirajo naslednja vrata z bolj blagoglasno godbo.

In ko smo v sobi, ura odbije dvanajst udarcev razpolovljenega dne, lovec odloži puško v kot, moj pogled pa se lovi v pajčevine pod stropom, ki jih že dolgo ni nihče z omelom snel, potem pa se zatopim v kolovrat, za katerega sede starka in začne presti. Od nekod se ji k nogam prikrade črn muc, žalostno zamijavka in se sesede v veseljem postorim, saj sta vlaga in mraz prepletena kot trdna kita nevidnega kipa, in kmalu prijetno zaprasketa iz žrela široke, skoraj muzejske, lončene kmečke peči, da se muc pomakne do nje, kjer mu je očitno bolj povšeči, lovec pa onemelo obsedi za veliko mizo, ki je pravzaprav v kar prevzetno velikem prostoru. In ko z veliko skrbnostjo prede fine niti na kolovrat, razvežem nahrbtnik in iz notranjščine izkopljem čutaro z domačim žganjem. Ponudim jo lovcu. Komaj požirek ali dva srkne iz čutarice in potem, ko mi jo vrne, tudi sam nisem nič bolj zagret. Le jezik in grlo za silo navlažim. Potem zmotim starko, ki je očitno vsaj za krajši premor, pogumno nagne čutaro, da se zdi, kako se ji bodo vratne žile pretrgale in ji bo iz ust pritekla kri. Pa se nič takega ne zgodi, le loka in loka v nedogled, kot da je prišla na svatbo. Čutara je prazna, posesala jo je do poslednje kaplje. Mrmra, da je dobro, še v prejo mrmra, medtem ko spet prede.

Pošteno so se nama že ogrele dlani. Čutim, kako bodo privrela stoletja besed na dan, zaklokotale po prostoru in se premešale kot kakšne karte. In kdo izmed nas bo potegnil asa, mar bo še kdo prišel, mar hoče starka še koga pripeljati v goste? Lovec razmišlja o krdelu lovskih psov, sam pa sem že utrujen. Moje misli stečejo, postajajo pepel. Ne smem tega dopustiti. Čaka naju še pot nazaj. Zmeraj se je treba vrniti, se soočiti s prekletstvom trajanja. Saj ne moreva kar čakati in presti čas v nedogled. Saj bo tudi starki zmanjkalo prediva. Kako mikaven je tale kolovrat, koliko starkinih prednikov se je moralo zvrstiti ob njem in izdihniti poleg dišečega prediva! Ko bi se zdajle mogli vsi časi tega prostora zgnesti v en sam čas! Kaj bi dal za to? Če bi bil lovec, rogove srnjaka, šine skozi mene in vem, da je lovec zaznal moje tatinske namene, čeprav ni ničesar ulovil in mu prav zaradi tega ne morem trofeje izpuliti iz rok. Gleda me poševno izpod oči, premeri mene in njeno zatopljenost in muca, ki se greje ob peči, in skozi okno, kjer dan za dnem ista podoba beži iz zapuščene vasi. Zadnja starka je za tiste iz doline že skoraj nedosegljiva, za tiste, ki jo puščajo samo samcato umreti pod stebrišči osončenega skalovja, med čudnimi imeni, ki klokotajo po Štajnpohu navzdol. Le kdo jo bo pokopal, ko bo morala umreti, ko bodo le snežni plazovi s Kremanta spuščali bobneče salve nizdol proti hiši, v kateri šepeta kolovrat s tu-

kajšnje na robu zgubljenosti govorico, govorico o meni, o lovcu, o starki, ki ji ne zmanjka in ne zmanjka moči, o vdovi vseh tistih, ki so se s trebuhom za kruhom odpravili v dolino?

In ko starki zmanjkuje prediva, se s pojemajočo dobroto onstranstva uzre v zakleto radovednost lovca in ga poprosi, naj ji ga prihodnjič, ko bo spet prišel loviti in bo s strelom predramil gluhoto teh trdno stoječih hiš, prinese iz mesta. Njegova radovednost se napenja na tetivi mojega ubranega zadovoljstva in jo cilja v srce naselitve osmih prišlekov, ki so se v davnih časih ujeli v tukajšnje rodovitnost vetra. Ponudi se, da se bo še danes pomujal, tale hip, ki se zasveti v radost darovanja, da je urnih nog, da sem jaz za to priča, ki me toplota vzburljenja mesi kot testo, in da se bo še pred nočjo vrnil, saj se lahko z druge strani s svojim dobrim starim džipom pripelje skozi obe Sorici in skozi Zgornje Danje čisto do hiše. Kar začudi me takšna viteška uslužnost, ko pa mu je starka srnjaka speljala spred strelo, po drugi strani pa je res, da človeka naših let zgrozi, da bo tudi sam nekega lepega dne le še s težavo stopical pod pezo neznosnih let in je morda prav zato v njem prevladalo sočutje in hitenje dobremu delu naproti, h kateremu me ne pripusti, marveč je prav odločno odklonil, da bi sodeloval in mu delal družčino pri iskanju prediva. Starkin obraz zažari in se topi v izpolnitev preostalega dneva, kamor lovec s puško zgine kot kafra, ona pa še naprej prede svoj prt pradavnega imena. Sam se predajam njenim enakomernim gibom rok, ki čisto počasi mrak nanašajo plast za plastjo v zevajočo razliko najinih let, razlitih v svetlobo izbranega spomina, ki se lušči s starih podob iz starega arhiva, v katerem je shranjeno predivo neskončnega števila zgodb. S pogledom se pomikam v njeno neulovljivo nežnost, prežeto in prevzeto od poteka sonotranjosti zgodbe, ki me zadržuje v skrivnosti hiše, ki jo počasi objema tiho prihajajoča noč. Z nočne omarice prinesem veliko svečo in jo prižgem. Čez njen blede soj se zavihtijo pobesnele sence, ki se zavrtajo tudi v starkine pojemajoče oči. Mrak lazi že čisto za oknom. Le čemu lovec zamuja, mar njegova obljuba ne drži? Mar jo bo prelomil kot kos kruha s starkino soljo, ko so vse srne v podaljšajočih se sencah dreves, v oddaljevanju lova? Morda ne najde prediva v skromnih vaških prodajalnah, nenasičenih z lažnostjo neuresničljivega družbenega reda, morda ga je kdo pregovoril za šilce žganja, morda mu je crknil dobri stari džip in ga preklinja med klici zarotitve. Zdaj zdajci bo starki pošlo predivo in prt bo do noči ostal nedokončan, prt najfinejših vzorcev in neizgovorljivih bolečin. Starka zahrope in zunaj že zavija veter, ki ga je napovedovala jutranja zarja in je med lovom ostal še skrit v neki drugi preži, veter, ki se tihotapi v moj jutranji spomin pričakovanja lovca. Lovca ni in ni. Se je kar razblinila njegova odgovornost? Je pozabil name, ko ni več lova? Starke ne bi smel. Saj mi lahko izdihne pred rokami, stegujočimi v prazno! Moram na plano, se nadihati svežega zraka. Tako neznosno razpada-

joče smrdi in niha z grozo neustavljivega nihala, ki ga ne bi zadržale niti moje in lovčeve skupne barikade.

Odpahnem vrata in poniknem v temnikast prostor, tipaje za kljuko, ki odpira na plano. Nekaj sekund potrebujem, da mi soj velike sveče zbledi v očeh in preniknem med staro šaro razpadajoče odsotnosti, med železne stolčke za kakšno vrtno uto, spreminjajoče se nazaj v železovo rudo, ki so jo nekdam kopali tisti, ki so sem v bližino odvrgli svoja semena. In iz te zmesi zdaj leze gromozanski predpotopni kosmati pajek, velikanska črna vdova iz grozljivk, ki mi hoče prepričati izhod do narave in svežega zraka. Pomaknem se nazaj, pa se zapletem v črne čvrste niti, iz katerih se hočem izmotati z bistrumnostjo svojega duha, medtem ko se mi nadnaravna črna vdova približuje, cmokaje s pogoltnimi usti, in sope iz labirinta podzemeljskih jam, v katerih se najbrž zadržuje in jih zapusti samo takrat, ko mora uloviti plen. In zdaj sem jaz ta, ves drgetajoč v čudotvornih mrežah, izbran za žrtev pajkovih intrig, na samem dnu spektra najrazličnejših tarč. Moj glas je zadržan v krču grla. Prekleti lovec, kje si zdaj, odmeva od globokih sten tišine, v najglobljem breznu smrti. Zmeraj bolj se grbim, dokler ne uvidim, da mi ni pomoči. Beg je nemogoč. Naprej se lahko le v požrešna usta zaletim, zdaj pa mi ojeklenele niti ne dovolijo niti tega, da bi se obrnil in uzrl vrata, za katerimi smo vsak po svoje predli čas, hiteči v ozadje nove zgodbe, ustreljeni v sredo okrvavljene tarče. Morebiti je najbolje, če se skušam narediti mrtvega. Starka mi ne bi mogla v nobenem primeru pomagati, in četudi bi nama grozljivi krik istočasno pridrl iz grla, bi to samo razdražilo pajka. Najbolje je, da postanem mrtev do srca in diha in pobegnem iz besed jezika. Črni vdovi moram postati popolnoma nezanimiv, brez človeškega obraza. Mar mi bo nasedla? Zadržujem dih v dolžino svetovnega rekorda. Spretnosti ustvarjalnega, enakomernega dihanja se znebim. Zdaj gre za moje lastno enkratno neponovljivo življenje, ki ni več odvisno samo od mojih zank, temveč mreže črne vdove, v katero sem ujet v navzkrižnem ognju misli, neodvisnih ene od druge. Mreža črne vdove noče popustiti. Potrebno bo brez diha nazaj v svet. Čisto brez diha. Čutim jo, zapletenost tuje, neodvisne mreže, medtem ko vem, kako starka za vrati dokončuje mrtvaški prt in mi, četudi čudovito spretnih rok, ne more pomagati. Lovec, če se starki maščuješ, ki ti je srnjaka splašila, potem se ne daj meni! Če si me že povabil s seboj, potem me spremljaj do konca, se nebogljenotno motovili v mojem pritajenem dihanju, ki ga ne bi hotel takole do smrti krotiti. Skozi polzaprte oči vidim, da se mi še zmeraj približuje iz hipa v hip s povečano slutnjo smrti čisto črna iz najtemnejših, najsamotnejših noči. Ve, da nisem mrtev, ve, da bom še dolgo živel, kar pa se seveda ne sklada z njeno ideologijo. Hoče mi izpiti ves življenjski sok in ga prodati pod ceno na razprodaji množičnih roških usmrtitev. Še enkrat skušam razpreti niti, ampak te niti so zdaj verige, ki rožljajo iz hudobne pajkove

duše in odmevajo okrog mene. Vklenjen sem, stran od paše in žuborečega Štajnpoha, na neki drugi strani sebe.

Čutim, da bom padel globoko vase, tako globoko kot nikoli doslej in morebiti nekako le preliščil pajka. Zaslišim motor avtomobila. Zdaj je pravi čas, zdaj bo treba na široko odpreti oči! Vidim, kako najbolj črna vdova presenečeno odpira usta, lovec pa vrata. Ali sva še tu, sprašuje in nevede podira mojo pobitost. Ali ima puško, kričim in vidim, kako mu črno predivo pada iz naročja, razločno vidim, kako se pajek reži in se obrača in se proti nama kotalijo veliki koluti črnega prediva. Da se je spotaknil, reče in se niti ne zaveda, da šala ni na mestu. Ampak zakaj bi ga moral poučevati, saj je vendar odrasel človek, ki bi moral vedeti, česa se ne sme, četudi se mu zahoče. In da zakaj zdaj puško, ki jo je pustil v avtu, doda. Hitro, hitro, hitro, sikam in pičim kot kača v njegovo leno počasnost. Odide, čeprav ne razume mojega strahu. Sploh pa — kako naj se ujemata lovec in ulovljeni? To bi moral vedeti že na začetku. Ampak na začetku sploh ni bilo zgodbe. Slišim, kako odpira vrata avtomobila in godrnja. Godrnjati bi moral jaz, ki sem ga čakal, ne pa on, ki se še sploh ni opravičil. Kako sem v ranem jutru sam poskočil in mu šel odpret! Čutim, da se tudi pajek plazi ven, in naenkrat se osvobodim vseh blodnih niti, ki za nameček niti moje niso. Prinese puško in me poprosi, naj mu pomagam pobrati predivo. Ali mu naj razložim vmesno, skoraj tragično prigodo, in podaljšam zgodbo? Ne, bralci so bolj važni od njega, čeprav ima za svojim klobukom sposojeno moje pero.

Vlažne pajčevine se mi lepijo na obraz in me ščegetajo, ko tipam za klobki. Le zakaj takšno količino, si mislim, saj lovec, ki strelja, ne more verjeti v nesmrtnost. Vrata v sobo se zdaj skoraj brezšumno odpirajo. Najprej se zagledava v veliko dogorevajočo svečo. Lučka trepeta kot mlada, nebogljen žival, ki je ostala brez staršev, čeprav ni zato naš lovec niti najmanj kriv. Solze, ki jih prav nič nočem, se mi prihulijo v oči. Starka je negibna in gleda v prazno. Tudi kolovrat se v prazno vrti, kot da ga poganja neustavljivi čas v meni. Lovec odloži puško v kot in za nekaj časa obstane. Potem gre k njej, jo dvigne in položi na posteljo. Ji zapre oči. Jo prekrije z nedokončanim mrtvaškim prtom. Ura stoji v mrtvem izdihu.

Moje dihanje se počasi umirja in spet dobiva enakomerni tok. Odnesem predivo in ga spustim v kot poleg lovčeve puške, katere cev meri v komaj vidne pajčevine pod stropom. Soj sveče je resničen, vendar ne sega daleč.

Sedem za mizo. Zunaj tuli veter.

Rečem, da bo sneg.

Reče, da je bilo prej videti večernico.

Umolkneva. Zvoki od zunaj se zaletavajo v hišo, kot da bi imeli pred sabo kup ruševin. Sprva narahlo slišim poganske bobne in pi-

ščalke, potem srednjeveške lutnje in renesančne viole da gambe, potem cerkvene orgle in nazadnje trop razmršenih zvokov iz lovskih rogov. Nasmehne se.

»Ničesar nisva ulovila,« reče.

Sam sem tiho. Kaj naj pa rečem? Lov me ni nikoli zanimal in lovec to dobro ve.

Veter zmeraj bolj tuli, in če bo šlo tako naprej, bo odnesel hišo. Še dobro, da je pred pragom avto in se lahko vsak hip odpeljeva v znano ali neznano. In nihče nama ne bo mahal v slovo. Upam, da me ne bo spet presenetil pajek. Že s starko bo hočeš ali nočeš nekaj skrbi. Lovcu bom predlagal, da jo odpeljeva v dolino in spotoma odloživa. Upam, da bo za to. Če se bodo na slabi cesti med premetavanjem polomile kosti, jih ne bo škoda.

»Ničesar nisva ulovila,« reče in očitno se mu zdi škoda.

Sam sem tiho. Kaj na pa rečem? Lovcu se očitno zdi, da še ne bi bilo treba oditi. Ne bom ga priganjal, saj je avto njegov, nikoli več ga ne bom priganjal, naj se zgodi, kar hoče, in če hoče, naj sam od sebe pride k meni domov in v miru se bova pogovorila o vseh potankostih lova. Tudi sam vem marsikaj, česar lovec ne pozna. Morda mi bo prisluhnil. Nič se ne ve. Niti v tem vetru, ki se s tako močjo zaganja v hišo, da jo bo odneslo, če jo končno ne podurhava.

Ko sva na planem, številni strelci z zvezd merijo vame, v jedro tarče. Nerazločnost razdalje med njimi in mano je relativna kot tudi razdalja med zgrešenim strelom in smrtjo, med vojno in mirom ter veliko svečo, ki ugasne za oknom opustele zabrdske hiše in ki je bila nekoč kot zadnja namenjena za na pot v Innichen v dar tamkajšnji cerkvi, česar lovec nikoli ne dojame in nikoli ne zadene. Nedokončana pot strela je končana.